

בעזרת השם יתברך

גליון # 4 – חודש טבת תשכ"ח

אגרון עולמי לגלות את האמת על חיוב ישוב ארץ ישראל
שהיא מצות עשה מן התורה ושקולה כנגד כל מצות התורה

בירורי הלכות מכל ספרי שאלות ותשובות

הגליונות האלו מיוסדים לשבור את כח של אלו שמוציאים דיבתם רעה על ארצינו הקדושה כמו שכתוב בספר חפץ חיים בהקדמה, וז"ל: ועוד הלא ידוע הוא שנגזר עלינו גלות מפבר מעת מעשה המרגלים, כמו שכתוב בתהלים (פרק ק"ו, כ"ו-כ"ז), "וישא ידו להם להפיל אותם וגו' בגוים ולזרותם בארצות", וכמו שפרש רשארץ ישראל שם והרמב"ן בפקשת שלח, (במדבר י"ד א') וחטא המרגלים הלא היה עון לשון הרע, וכמו דאיתא בערכין (דף ט"ו.) אם כן אנו מכרחין לתקן זה החטא קדם הגאולה. וכדאיתא בתנא דבי אליהו שהלשון הרע עולה עד כנגד כסא הכבוד, ובפרט כשהוא מדבר נגד ארץ ישראל.

על ידי שנלמוד על מצות ישוב ארץ ישראל נזכה שכל בני ישראל יעלו לארצינו הקדושה כמ"ש בעובדיה (פרק א פסוק יז) ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדש וירשו בית יעקב את מורשיהם. (ובספר ישעיה פרק ס פסוק כא) ועמד כלם צדיקים לעולם וירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני ה' בעתה אחישנה. ונזכה בקרוב ממש לביאת משיח צדקינו בב"א.

עוד לקטנו מדברי חז"ל בש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים, זוהר הקדוש תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר וספרי ח"ן מגדולי האחרונים וספרי תלמידי הבעל שם טוב זצלה"ה

עיה"ק צפת תובב"א

מצות ישיבת ארץ ישראל

על פי שאלות ותשובות באלף שנים האחרונות

שו"ת מהרי"ט חלק א סימן קלד

שאלה ילמדנו רבינו ראובן מיושבי ארץ ישראל תוב"ב יצא לחוצה לארץ לישא אשה והתנה עם חמיו שמעון שיתעכב בח"ל ג' שנים עמו ואחר כך הרשות בידו ובעת צאתו מרוב שהוקשה בעיניו ובעיני קרוביו וחשש שיתעכב בח"ל יותר מהזמן הנז' אמר מקבל אני עלי נזירות שמשון בכל תנאיו על דעת אוהביו הבחורי' החכמי' לוי ויהודה שלא יוכלו כל חכמי העולם להתירו ולא יהיה לו

פתח ולא חרטה אלא הם יוכלו להתירו ועל מנת שתהיה ההתרה בפני שלא אתעכב בח"ל יותר מהשנים הנז' אם לא באונס גדול וגם שתהיה צפת בנויה ושקטה ממסים וארנוניות ובמלאת לראובן כמו שנה תמימה לשבתו עם שמעון חמיו אבד שמעון כל נכסיו באופן שלא נתן לחתנו ראובן ממה שנדר לו בנשואי בתו כי אם מעט מזער וגם בתוך הזמן הנזכר נהרג שמעון הי"ן אשר על כן הוצרך ראובן ללכת מדחי אל דחי ולהתבטל מלימודו לבקש טרף לביתו ולחמותו אלמנת שמעון ההרוג הנזכר גם במלאת זמן השלש שנים הנז' היתה אשת ראובן מנקת ילדה קטנה והדרכים היו מסוכני' ואין יוצא ובא מחמת המציקים האג'י לאליש ובדרך ים לא נסה ללכת מאימת הטביעה והשביה חס ושלום וגם בתוך זמן השלש שנים הנז' באו שמועות מרוב מסי העיר צפת תוב"ב ומרוב מציקיה וגם שבתוך הזמן הנזכר נפטר אחד מהבחורים החכמים הנז' חיים למורי ולכל ישראל שבק ועל פי הדברים האלה ילמדנו רבינו אם חל הנזירות על ראובן הנז' אם לא ואף אם חל הנזירות אם יש לו היתר אחר שנפטר אחד מן החכמים שנתן בידם בלבד

**הרשות להתירו וכיצד ההיה ההתרה ושכרו כפול
מן השמים.**

**תשובה צריך להשיב על אחרון שהוא ראשון אם
תמצא לומר שחל הנזירות אם יש לו היתר על פי
החכם האחד שעודנו בחיי' חייתו הואיל ומת
חבירו שאם אמר על דעת פלוני ופלוני יש
במשמע כל אחד בפני עצמו או זה או זה לפי
ששנינו ריש פרק נערה המאורסה אביה ובעלה
מפירין את נדריה הפר האב ולא הפר הבעל וכולי
ופרכינן בגמרא היינו רישא מהו דתימא או אביה
או בעלה קא משמע לן ותנן נמי בפרק התקבל
נערה המאורס' היא ואביה מקבלין את גיטה
והיינו היא או אביה כדמפרש התם בגמרא ונראה
דהא מילתא שייכה לפלוגתא דרבי יונתן ורבי
יאשיה בהנחנקין דתניא אין לי אלא אביו ואמו
אביו שלא אמו אמו שלא אביו מנין תלמוד לומר
אביו קלל אמו קלל דברי רבי יאשיה רבי יונתן
אומר משמע שניהם כאחד ומשמע כל א' בפני
עצמו עד שיפרוט לך הכתו' יחדיו ובפרק שבועות
שתים משמע דכרבי יונתן נקטינן גבי להרע או**

להטיב דלא אצטריך או לחלק דכל אחד בפני עצמו משמע. אלמא כל היכא דלא פירש משמ' כל אחד בפני עצמו עד שיפרוט יחדיו הכא נמי כיון שאמר על דעת חביריו לוי ויהודה משמ' נמי כל אחד בפני עצמו מדל' אמר שניהם יחדיו ואם מת א' מהם השני מפר ומיהו בנדון דידן יש טעם לומר דאתרי קפיד הואיל והדבר תלוי באומדן דעת סבר' הוא דאדעת' דתרי סמך אדעתא דחד לא סמך כדאמרי' בפרק שבועת הדיינים לענין אומדנא כל כמה דנפישי בקיאי טפי והכא בנדון דידן באומדן דעתיה תליא מילתא אאף על פי שלא אמר שניהם סברא הוא דאומדן דתרי סמך אאומדן דחד לא סמך ועוד אפילו תימא משמע שניהם כא' ומשמע כל אחד בפני עצמו מכל מקום אין הלשון מפורש ויש בלשון להתפרש שניהם כאחד תדע דהא תנן אביה ובעלה מפירין נדריה ומשמע שניהם כאחד אע"ג דלא קתני שניהם בהדיא ובפרק קמא דיבמות דף י"א גבי היא וצרתה חולצ' אמרינן ולא תירוצי מתרצת לשהיא או צרתה הני נמי תריץ וכו' אלמא לפר' דאו קתני תירוץ הלשון מקרי ועיין שם בתוס' וכיון שכן גבי נדרי' כל שהנודר עצמי אינו מפרש דעתו

אזלינן לחומר דקיימא לן סתם נדרים להחמיר
ואף על גב דקיימא לן גבי נזירות דלא מעייל
אניש נפשיה לספקא כדמייתי בפרק שני דנדרים
הא דתניא הריני נזיר אם יש בכרי זה מאה כור
ונגב רבי יהודה מתיר וקיימא לן כוותיה דסתם
מתניתין דטהרות כוותיה דתנן התם בהדי ספיקי
דאזלי בהו לקול" סתם נזירות להקל ואע"ג
דלכאורה משמע מריהטא דסוגיא דהתם דהך
מתני' דסתם נזירות להקל אתיא דלא כהלכתא
כבר היא מפורשת לו במקום אחר דמסקנ' הכי
איתא דשאני נזירות שמתוך שספקו חמור מודאי
לא מחית אניש לספקא ולכך הביא הרמב"ם ז"ל
שתיהם בפסק הלכה ומיהו ברייתא דמייתי התם
דמתניא לענין נזירות שמשון דלא שייך בה
שספיקא חמור מודאי וקתני רבי יהודה מתיר
מוקמינן לה דהיינו רבי יהודה משום רבי טרפון
דלא נתן נזירות אלא להפלאה ולא קיימא לן
כוותיה ולדידן סתם נ"ש להחמיר דומיא דשאר
נדרים דלא חמירי ספקן מודאן.

ובר מן דין אפילו אם היה מפרש שדעתו היה שכל אחד מהם יוכל להתירו מה טיבה של התרה זו ואלו שאמר שיתירו לו מה כחן יפה בנזירות שמשון דליתיה בשאלה ואלו היה הוא נודר לתועלת' ולבקשת' היה אפשר לומר שתלה בדעתם וברצונם יכולים להתיר לו נדרו שלא על פי חכם כאותה ששנינו סוף פרק קונם כלום נדרת אלא מפני כבודי זהו כבודי אי נמי דומיא דסיפא דהריני כאילו התקבלתי אבל זה שעיקר הנדר קבלו בשביל שהיה קשה בעיניו יציאתו מארץ ישראל גם בעיני קרוביו בהתפרדו מהם וקבל הנזירות וחל עליו היאך יכולים שני אלו להתירו מהם שאין חכם יכול להתיר וכי תימא כי קבל עליה נדר' מעיקרא על דעת כן קבל שיהיה לו התרה על פי אלו ועל מנת כן נדר אין אומרי' בנזירות כן שהרי האומר הריני נזיר על מנת שאהיה שותה יין ומטמא למתים הרי זה נזיר ואסור בכלם כדאמרינן בפרק קמא דנזיר והוא הדין בנזירות שמשון אם אמר הריני נזיר כשמשון על מנת שיהיה לי התרה כיון דנזירות שמשון ליתיה בשאלה הוה ליה מתנה על מה שכתוב בתור' אלא שיש לי ספק בענין נזירות שמשון

דגמרא גמירי לה דליתיה בשאלה ולא ממעט
מקרא דמייתי בספרי או אמר הריני נזיר על מנת
שאהיה שותה יין ומטמא למתים קורא אני עליו
כפי נדרו אשר ידור תלמוד לומר וכן יעשה על
תורת נזרו פירוש שהכתוב עשאה לנזירות תור'
א' דא"א לזה בלא זה. ובנזירות שמשון לא נהגה
בה תורה זו שהרי הוא מטמא למתים שאמרו
בירושלמי פרק שני דנזיר מסתברא שתדחה
נזירות תורה לנזירות שמשון מה טעם וכן יעשה
על תורת נזרו את שנזירותו תורה יצתה נ"ש
שאינה תורה שאני מפרשה שאין בה תורת
נזירות המפורשת בתורה לענין טומאה כמו
שפורש אצלי במקום אחר ואפילו תימא דנ"ש נמי
אם קבל עליו נזירות שמשון מן היין ולא מן
התגלחת או איפכא דכל דקדוקי נזירות שמשון
עליו מ"מ לענין התרה אין זה כתוב בתורה
דאדרבא כל נדרים ונזירו' שבתור' אחרים מוחלין
לו אלא שנזירות שמשון אמרו דליתיה בשאלה
ועדיין לא הגענו לפלגות ראובן לידע מה טעם
הנודר כשמשון ליתיה בשאלה נהי דשמשון גופי'
לא היה יכול להשאל שהיתה נזירתו על פי מלאך
אבל התול' נדרו בשמשון כיון שנשאל על תלייתו

חכם עוקר הנדר מעיקרו הוא גם בזה כתבתי במקום אחר ולא נתיישב אצלי טעם נכון. ומכל מקום בנודר סתם אמרו כן אבל במפרש שיהיה לו התרה אפשר שאין זה מתנ' על מה שכתב בתורה ויעשה כפירושו והדבר צריך תלמוד. ומיהו כל שנוד' זה היה סבור שאלו היה יכולים להתירו הואיל והחכ' היה קיים בשעת הנד' הרי ששוגג היה בזה ומוטעה בכך ויש להתירו מאות' שאמרו בפ' שני דנזי' יודע אני שיש נזירים אבל איני יודע שהנזיר אסור ביין הרי זה אסור יודע אני שהנזיר אסור ביין אבל סבור הייתי שחכמי' מתירי' לי שאינו יכול לחייות אלא ביין או מפני שאני קובר מתים מותר ומפרש בגמרא מטעם נדרי אונסין ופירש רשארץ ישראל דלביה אנסיה שסבור שחכמים יתירו וכן פירש הרמב"ם ז"ל בפרק שני מהלכות נזירות. ורישא אסיפא לא קשיא דאיני יודע שהנזיר אסור ביין אף על גב דעל מנת שאהיה שותה יין לא מהני מטעם מתנה על מה שכתוב בתורה כשאומר איני יודע שאסור ביין הוה ליה נדרי טעות ולא גרע מסבור הייתי שחכמים מתירין לי אלא התם היינו טעמא דדיינינן ליה כנדרי שגגות משום שאין הטעות

מוכיח דמי לא ידע שהנזיר אסור ביין אבל בסיפא הטעות מוכיח מעניינו שהרי אינו יכול לחיות בלא יין או שהוא קובר מתים ויש בענין הזה שמועות רבות שצריך לעמוד עליהם הרחבתי בהם במקום אחר בתשובה מכל מקום למדנו מאותה משנה דהיכא שהטעו' מוכיח שרי ואין לך טעו' מוכיח יותר מזה שאמר פלוני ופלוני יתירו לו משמע שהיה סבור שיש בידם להתיר והרי זה נדרי טעות אלא שאני מסתפ' בדעתו של נודר זה שמא לא היתה כוונתו שיתירו לו כדרך התרת חכם דנ"ש ליתיה בשאלה אלא שאאף על פי שיורוהו חכמים שהוא מותר לגמרי לא ינהוג בו מנהג היתר עד שיתירו לו גם שני אלו ולהחמיר בא ולא להקל או שמא יש בדבר להקל ולהחמיר שאם יתירו לו אלו אף שלא בהתרת חכם הוא מותר וכדין בעל דמגז גייז משו' דכל הנודרת על דעת בעלה נודרת אף אלו יבטלו נדרו הואיל ונדר לדעתם ובזה הולכים אחר פירושו של נודר.

ומעתה צריכים אנו לחקור אם האונסין שארעו לראובן שמחמתו נתעכב ללכת לאארץ ישראל אם הם כדאין שלא יחול עליו חובת הנזירות ונר'

שאונסין של נדרים אינן כשאר אונסין דשאר
איסורין דאמרינן בהו אניס רחמנא פטריה שצריך
שיהיה אונס גדול שאי אפשר לו בענין אחר אבל
בענייני נדרים שהם איסור הבא מאליו אנו הולכים
בהם אחר אומד דעתו ואין לנו אלא מקומן ושעתן
כאותה ששנינו בפרק ד' נדרים נדרי אונסין כיצד
חלה הוא או בנו או שעכבו נהר הרי אלו נדרי
אונסין וכתב הר"ן ז"ל חלה בנו אע"ג דלאו אונס
גמור הוא הרי אלו נדרי אונסין לפי שלא עלה על
דעתו לאסור נכסיו על חבירו אם לא יאכל עמו
אלא בשיוכל לבא בלא אונס כלל אבל כל שנאנס
קצת כגון שחלה בנו וצריך לשומרו מותר דלאו
אדעתא דהכי אדריה עד כאן לשונו וכיוצא בזה
כתב הרא"ש ז"ל וזה לשונו דמעיקרא לא היה
בדעתו שיחול הנדר אם יעכבנו אונס ודברים
שבלב כי הני דמוכיחי וברירי הויין דברים עד כאן
אף כאן זה שקבל עליו נדר חמור כזה לחיבוב
ארץ ישראל וחיבוב קרוביו לא היה בדעתו שילך
שם ויצטרך לבריות ושמא לא היה מוצא משען
ומשענה שם וכי תימא הרי היה ספק בידו לעלות
ולקיים נדרו ולחזור אם אי אפשר לו להתקיים שם
הא ליתא שכל העולם אין דעתו אלא להתיישב

כדאמרינן בגמרא כל דסליק אדעתא דמתדר ליה סליק ואם לא יוכל לדור מה תועלת בעליה שכל מה שאמרו בשבחה של ארץ ישראל לא אמרו אלא לענין דירה ולא לענין עליה על דעת לחזור והרמב"ן ז"ל בס' המצות הוסיף דמנה מצוה זו מן התור' שנאמר וירשת' וישבתה בה והיינו ישיבה ולא עליה ואף על פי שנמצא במדרש נמשלה כנסת ישראל ליונה מה יונה זו אאף על פי שמרחקת אינו שוכחת את קינה כך ישראל אאף על פי שגלו אינם שוכחין את קינהם ומפני כך היו נוהגים בזמן שהשנים כתקנן שהיו עולים בני מצרים וסוריא ובבל ברגלים לירושלים מכל מקום חיבוב ארץ ישראל היא זו כאותה שאמרו רבי אבהו הוה מנשק כיפי דעכו דכתיב כי רצו עבדיך את אבניה אבל איש ואיש יולד בה ונגדל בה אם לא ילך להשתקע מה הנאה יש לו בעליה ולטעום אחריה טעם מיתה בצאתו ממנה וגם מפני אהבת קרוביו כיון שסופן להצטער ביציאתן אין להם נחת רוח בעלייתו וכדאמר ליה רב כהנא לרבי יוחנן אי בעית רחמי דתו לא שכיבנא אזילנ' ואי לא לא אזילנ' הואיל וחליף שעתא חליף ופשיטא שלא

היתה כוונתם לבזבז כמה נכסים ולהסתכן בדרכים רחוקים לצורך עליה בלבד.

אלא שיש לפקפק בנדר זה מטעם שהנודר אמר שלא נתעכב בחוצה לארץ אם לא באונס גדול שאם באנו להתיר באונסין אלו אף על פי שאינן גמורים מטעם דאמדי' דעתיה הרי זה גלה דעתו שלא יותר אלא באונס גדול ומכל מקום נראה דלאו אונס גדול שאי אפשר לו לעלות בשום פנים קאמר אלא כל שאי אפשר לו להתקיים שם אלא בעוני ובדלות אונס גדול מיקרי ליה תדע שהרי גם תלה נדרו בתנאי שתהא צפת תוב"ב בנויה ושקטה ממסים וארנוניות וסיבה זו אינה מונעתו מלעלות ולשבת שם ימים או עשור לגלגל בעצמו בצער כשאר אנשי העיר העמוסים מני בטן אלא ע"כ לא היתה כוונתו אלא שיוכל להיות שם השוקט על שמריו ואין מחריד ובידוע שלא יוכל לשבת שם בהשקט אלא מי שיש לו להוציא בדרכים וישאר בידו כדי חייו שיוכל להתפרנס משם הוא ובני ביתו. וא"ת א"כ למה הוצרך להתנות אם לא באונ' גדול הא בלאו תנאה נדרי אונסין התיירו חכמי'. אב"א לרווחא דמילתא פירש

כדאשכחן גבי תאלין ודקלין דלא אצטריך למכתבינהו אלא לשופרא דשטרא כדאמרינן בהמוכר את הבית ואב"א משום דאע"ג דתנן התירו חכמים הא תניא בתוספתא אף נדרים שאמרו מותרים מנין שלא יהא אדם נודר בהם ע"מ לבטלן ת"ל לא יחל דברו לא יעשה דברו חולין ונודר זה חשש לאונסין ההויים ורצ' להוציאן מכלל נדרו כדי שלא לעשות דברו חולין ואב"א שאאף על פי שיורהו חכמים היתר ממקום אחד לא היה רוצה בהתרם אם לא יהיה אונס גדול וכן מוכיח הלשון שאמר שלא יוכלו כל חכמי ישראל להתירו אלא אותם השנים וכו' אם לא באונס גדול.

ונראה עוד לומר שאפילו תימ' שלא היתה כוונתו של נודר להתיר נדרו אלא על ידי אונס גדול ולא כשאר אונסים שהתירו חכמים הכא הנדר מעיקרו לא חל שהרי נכרין דבריו שנדר כן מפני הזיווג שנזדמן לו וכבר אמד בדעתו שבאותן המעות שיתנו לי עם האשה היה ספק בידו לבא לדור בארץ ישראל ופשיטה שאם לא היה בא הזיווג לידי גמר ויוצרך לחזר אחר זיווג ולא היה

הנדר חל דהא גלי דעתיה שעל הנחה זו היה נודר
ולכך נתן זמן לנדרו באותם השלש שנים הנז'
שהם השלש שהתנה עם חמיו לשבת אתו וכל
היכא דאיכא גילוי דעתא מהני אפילו במקום
דבעינן תנאי כפול כדמוכח בפרק האי ש מקדש
בההוא דזבין נכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל
ובעידנא דזבין לא אמר ולא מידי אבל אם היה
מגלה דעתו בשעת המכר שלצורך עלית ארץ
ישראל הוא מוכר אאף על פי שלא התנה בפירוש
כמאן דאתני דמי כדכתבו שם התוס' והרא"ש דכי
בעי תנאי כפול היינו כשהתנה דכיון דלא כפל יש
במשמע שאפילו לא נתקיים יהא המעשה קיים
אבל גילוי הדעת בלא תנאי הו"ל כמאן דאתני
וכפל הילכך אי אתיליד אונסא באורחא דלא מצי
למיסק המקח בטל וכיוצא בו אמרו בפרק אלמנה
נזונית זבין ולא אצטריכו ליה זוזי הדרי זביניה
וכההיא עובדא דמייתי התם דבגילוי דעתא גרידא
מהני וכ"ש גבי נדרים ושבועות דאדעתא דנפשיה
קמשתבע דבגילוי כל דהו סגי הילכך כל שהיה
דעתו אז על הזיווג ונתבטל הזיווג הנד' בטל
דהו"ל כמו אתיליד אונס' באורח' והוא הדין נמי
אם נגמר הזיווג וכנס את אשתו ולא קבל המעות

שנדרו לתת לו שעיקר סמיכות דעתו להתיישב בארץ ישראל היה עליה' שמש' פרנסתו ופרנס' אנשי ביתו וכל שלא בא הדבר לידי גמר עדיין לא חל הנדר עליו ולא דמי לסליק ולא אתדר ליה דקיימא לן כלישנא בתרא דאמרי' התם הא סליק אף על גב דכל דסלי' אדעתא דמתדר הוא דלעול' קיו' הדבר בגמר המעש' תלי והת' גמר המעשה תלוי בעליה דעד אימת לנינטרי וליזיל שענין שיתיישב בה אינו מחוסר מעשה והכא גמר מעשה בנישואין וקבלה שאילו קבלם אף על פי שסוף אבדו או נאנסו ממנו הרי נתקיים נדרו אבל זה לא באו לידו מעולם ועדיין מחוסר עיקר המעשה ותדע שהמקח תלוי ועומד עד גמר המעשה שהביא הר"ן ז"ל משם הרשב"א בהנהו עובד' דפרק האיש מקדש דלוקח אסור לאכול פירות עד שיגמור המקח דשמא לא יוכל לעלות ונמצא מקחו בטל ומסתמא ודאי כל שהמקח תלוי ועומד אין קיימו אלא בגמר מעשה שאין מחוסר מעשה אחריו אבל הכא אכתי מחוסר עיקרו של מעשה שהוא קבל' המעות.

ואם באנו לחוש למה שאמר הנודר שלא יוכלו כל חכמי ישראל להתירו אם לא פלוני ופי' לפי המשמעות שנסתפקנו בו אם היתה כוונתו שאף על פי שימצאו לו חכמים התר שאין נדרו נדר לא ינהוג בו התר אם לא יתירו לו גם אותם שביאר אוהביו החכמים כדרך התרת חכם אולי היתה דעתו שאם לא יהיה הטעם מקובל ומספיק בעיניהם שלא יהא נותר והרי הוא כמו שפי' לפי ראות דעתם ושמא לא היה נראה להם שזה האונס הוא כדאי ואולי שלא היתה דעתו שיתירו בהתרת חכם אלא אף על פי שהתירו לו חכמים והורו שלא חלה נזירתו אם גם הם לא יסכימו לא יעיל ואם הדבר כן הואיל וזה נדרי אונסין הרי הותר הנדר מעיקרו ואף על פי שתלה בדעתם ואמר שלא יוכלו כל חכמי העולם להתירו אלא הם כי היכי דבשאר נדרים היה נותר בהתרת חכם ולא היה תנאו כלו' דחבר עוקר הנדר מעיקרו אף זה כן תדע דבנודר על דעת שנים יכול להפר נדרו על פי חכם ולא מהני מה שתלה נדרו באחרים כדאמרינן בפרק השולח לענין נדר שהודר ברבים דרבים שלשה והכי מוכח בפ' ב' נזירים תרי והך דקאי ביניהון הא תלתא הוה ליה רבים אלמא

פחות משלשה לא מקרו רבים כן הכריע הר"ן ז"ל
בסוף פרק שבועות שתיים וכתב וטעמא דנדר על
דעת רבים אלימא מילתיה אבל בציר משלשה לא
נתוסף שום חומר בנדרו שלא יהא חכם יכול
להתיר וההיא דפרק שבועות דאמר ליה משה
לישר' לא על דעתכם אני משביע אתכם אלא על
דעת המב"ה ועל דעתי ומסקנא כי היכי דלא להוי
הפרה לשבועתיהו כבר פרשוה הראשונים ז"ל
דעל דעת המקום שאני כמו שמבואר בטור י"ד
סי' רכ"ח ושלא כדברי רשארץ ישראל שכתב
דע"ד וע"ד המקום היינו ע"ד רבים דמשמ'
דסביר' ליה דלא בעינן שלש' וכן פסק רבינו הרב
מהרארץ ישראל קארו ז"ל אלא שאני חוכך בדבר
להחמיר לפי שאני רואה להרשב"א ז"ל בריש פ'
השולח שהעמיד דברי רשארץ ישראל דטעמא
לאו משום דשתף עמו שכינה דאם כן לא הוה ליה
למשה למימ' ועל דעתי והא דאמרינן בשלהי פ'
השולח וכמה רבים שלשה חילוק יש בין נדר
שהודר ברבים לעל דעת רבים דנדר שהודר
ברבים הוי טעמא משום דמילתא דמתעבדא
באפי תלתא אלימא מילת' אבל שלא בפני רבים
אלא שנדר על דעתם טעמ' הוי לפי שהוא מבטל

דעתו לדעתם וחרטת' אינה שוה הילכך אפילו בשני' אבל באחד אף על פי שהוא תול' נדרו בו מכל מקום אינו מבטל דעתו מפני היחיד עד כאן לשונו ובחילוק זה נתבטלה גם ראייה דפרק שני נזירין שהבי' הר"ן ז"ל ובר מן דין נר' לי שאינה ענין לכאן דהתם לענין ספק טומאה בר"ה קאמר דודאי בציר מתלתא לאו רשות הרבים מקרי דהא ספק טומאה ברשות היחיד טמא מסוטה גמרינן לה ובוועל ונבעלת הוה ליה שנים ועשא' הכתו' כודאי נטמאה ועוד מצאתי להר"ן ז"ל עצמו בתשובת י"ז שהביא דברי ר"ת ז"ל דכי אמרי' דעל דעת רבים לדבר מצוה יש לו הפרה ה"מ כגון ההוא מקרי דרדקי וכו' וכתב שהוא מסתפק בטעם זה הנראה מדברי ר"ת דאי משום שצרף דעת אחר לדעתו אפי' בשני' נמי ואפי' בחד נמי לא להוי ליה הפר' אלא שנדח' להעמי' דבריו כאילו פי' ע"ד א' או ב' שהוא רוצ' לשת' דעת אחר' לדעתו אנה"נ דע"ד היחיד כעל דעת רבים אלא באו' ע"ד סתם הוא דאיכא לאפלוגי שאם אמר ע"ד אחד או שנים אין פירושו אלא כאומר על מנת שלא ימח' ואין הכוונ' לשתף דעת אחרת לדעתו עד כאן דבריו ובנדון דידן שאמר על דעת

פ' ופל' הרי פירש ואמר שלא יוכלו חכמי העולם להתירו אלא אין פירושו על מנת שלא ימחו דלמישר עליה שויינהו והרי צרף דעתם לדעתו שלא יתירוהו אלא מדעתם.

ומיהו גבי נדרי אונסין אפילו נודר ע"ד רבים ממש נראה לי דאין כאן נד' דלא אמרו דאין לה הפר' אלא בנדר הנת' אף על פי חכם על ידי פתח וחרט' דאכתי נדרו עליה עד שילך אצל חכם ויעקר נדרו אבל נדרים שהם מותר' ואינן צריכין שאלה לחכם ודאי דעת הרבים מסכמת בהם שלא יתקיימו ועוד נראה לי שאם באנו לחוש לסברת רשארץ ישראל ז"ל דכ' דשנים נמי מקרו רבים היינו לשיטתו ז"ל שהוא מפרש בפ' השולח שכך יאמרו הרבים אנו משביעין אותך על דעתינו וכן נמצא לרבינו האייל הלכך אפילו שנים מקרו רבים אבל לדידן דקי"ל כשאר רבוותא דע"ד פ' ופ' אלא שלא בפניה' מקרי עד"ר דוקא בשלשה אבל לא בשנים דלא משכחין תנא דמחמיר תרי חומרי בע"ד רבים וכבר כתבתי שהנודר יפרש דעתו בזה וגם יועיל לנו פירושו שאם משמעות דבריו

הוא שהם יכולים למחות בו אהני לן שאם יאמ'
שהיה בדעתו על כל אחד מהם בפני עצמו יכול
זה השני שהוא קיים להפר שלא על פי חכם ומכל
מקום לפי הטעם שכתבנו דהוה ליה נדרי שגגו'
כיון שלא קבל הממון שנדרו לו שעל סמך כן נד'
בין כך ובין כך אין כאן נדר כתבתי הנלע"ד ובלבד
שיסכימו כל הרבני' אשר בית ישראל נכון עליהם
בהוראתיו

הצעיר יוסף בכמהר"ר משה מטראני זלה"ה.